

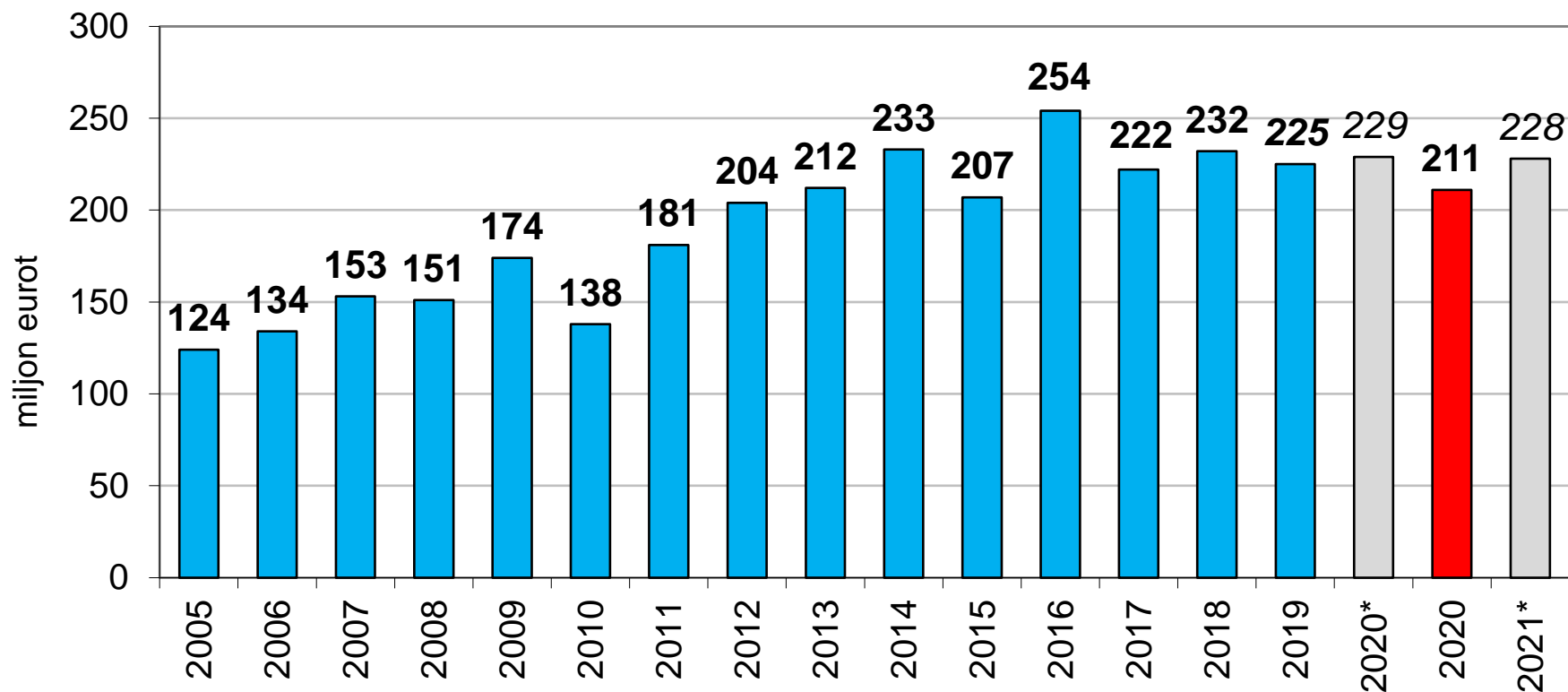
Eesti elanike piiriülesed ostud Lätist 2020. aastal

Aprill 2021

- Alkoholi Läti piirikaubanduse algusest saab tänavu viis aastat. Suuremahulise piirikaubanduse põhjustas Eestis 2015. aastal vastu võetud seadusemuudatus, mis ennaktempos tõstis alkoholsete jookide aktsiisimakse.
- Aktsiisimaksude suur erinevus Eesti ja Läti vahel tekitas järgnevateks aastateks nende riikide vahel olulise jaehindade erinevuse.
- Aktsiisitõusud jätkusid Eestis kuni 2019. aastani, kui seadusemuudatusega makse langetati ja kange alkoholi, lahja alkoholi ning õlle aktsiisimäärad alanesid 2019. aasta juulist veerandi võrra.
- Aktsiisilangetus viis õige pea ka Eestis alkoholi jaehindade languseni. Eesti ja Läti jaehindade erinevus vähenes ja piirikaubanduse nõudlus hakkas langema.
- 2020. aasta teine väga oluline piirikaubanduse mõjutaja oli märtsis alanud COVID-19 pandeemia. Pandeemia leviku piiramiseks on Läti poolel mitmel korral karmistatud nii piiriületuse reegleid kui piiratud kaupluste lahtiolekuaegu.

Alkoholi aktsiisitulud (miljon eurot)

Aktsiisitulude langus on suures osas tingitud turiside ostude vähenemisest põhjapiiril, kohalike inimeste ostudelt aktsiisitulu kasvas

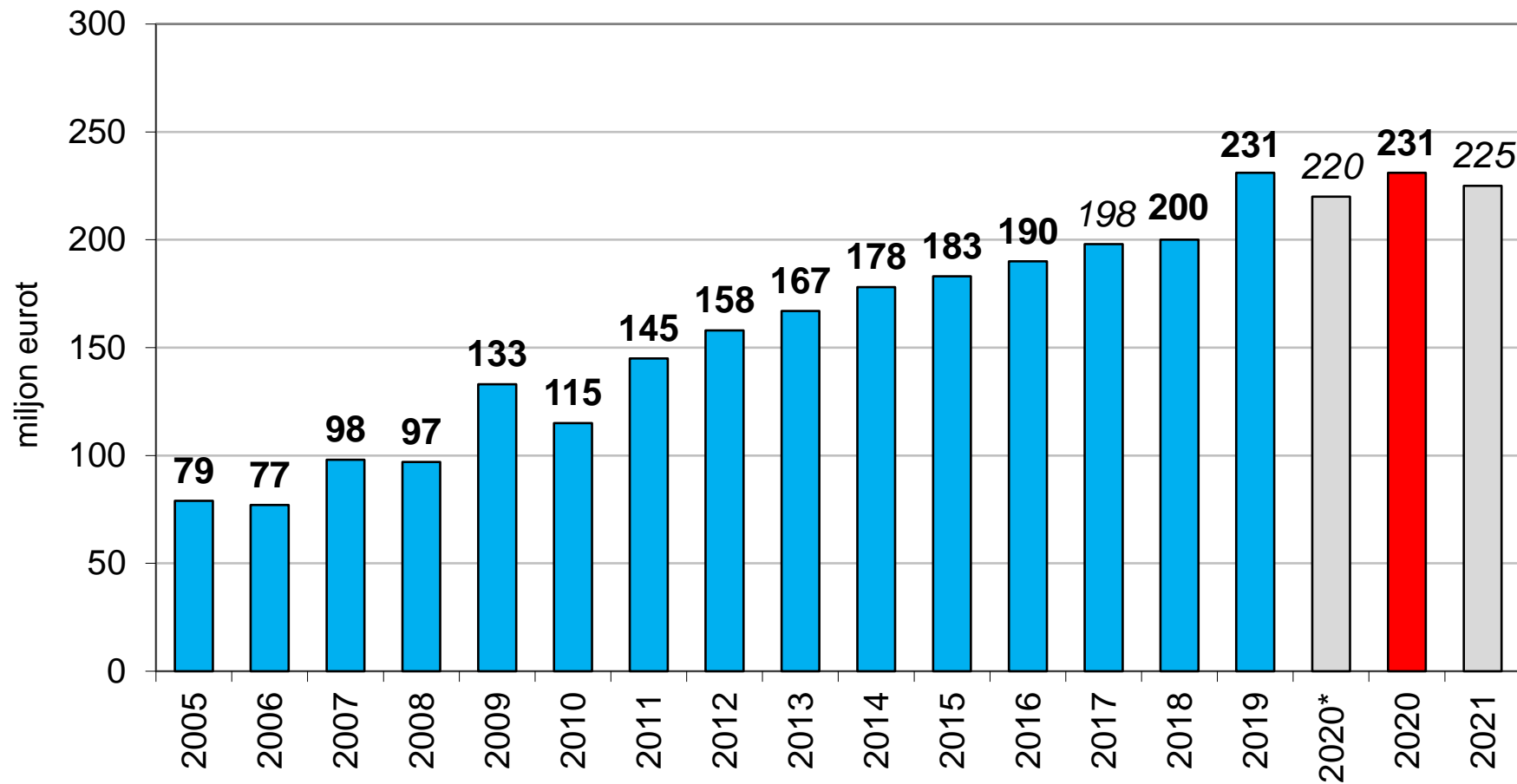

* algne prognoos

Alates 2017. aastast tekkepõhine arvestus, eelnevad aastad on tekkepõhiseks ümber arvatud

Allikas: Rahandusministeerium

Tubaka aktsiisitulud (miljon eurot)

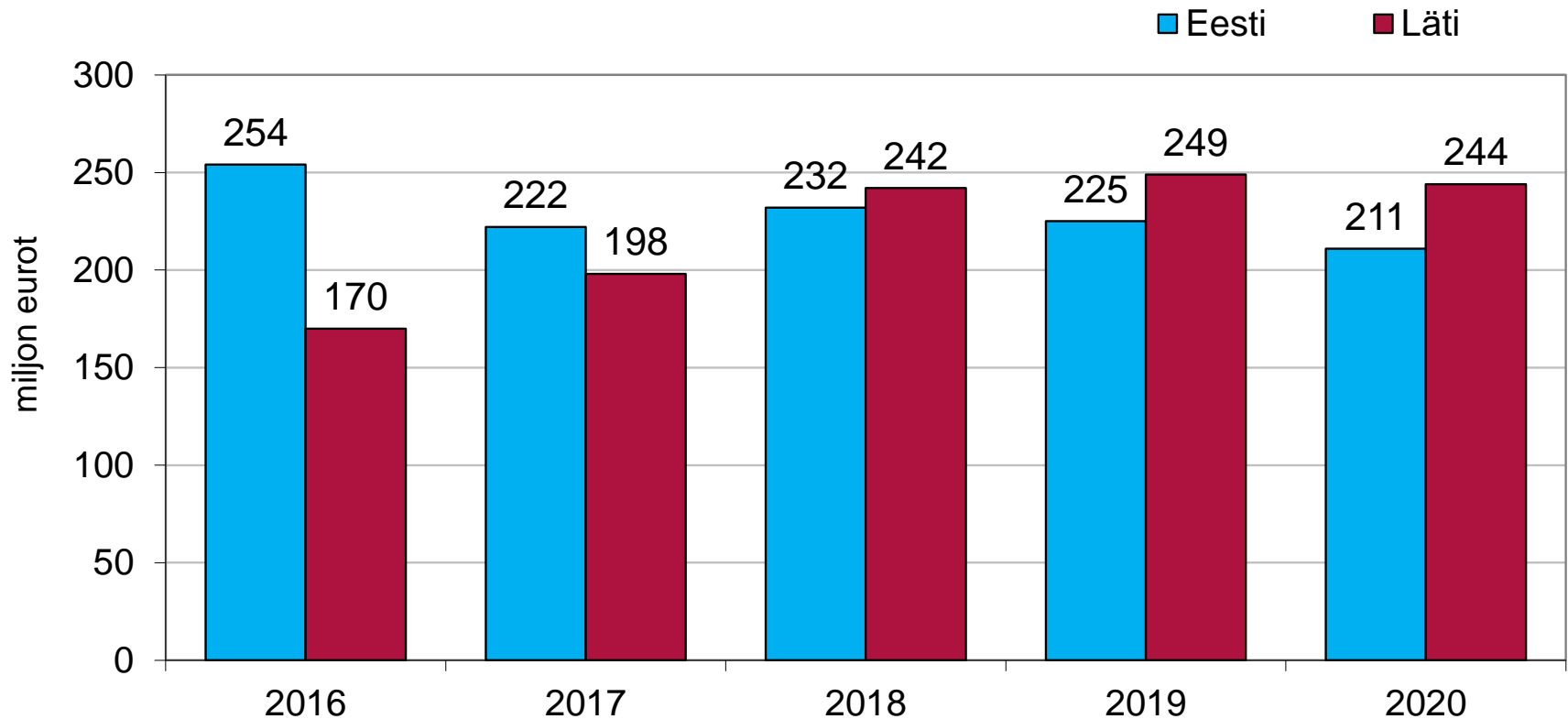

* algne prognoos

Alates 2017. aastast tekkepõhine arvestus

Allikas: Rahandusministeerium

Alkoholi aktsiisitulud Eestis ja Lätis 2016-2020* (miljon eurot)

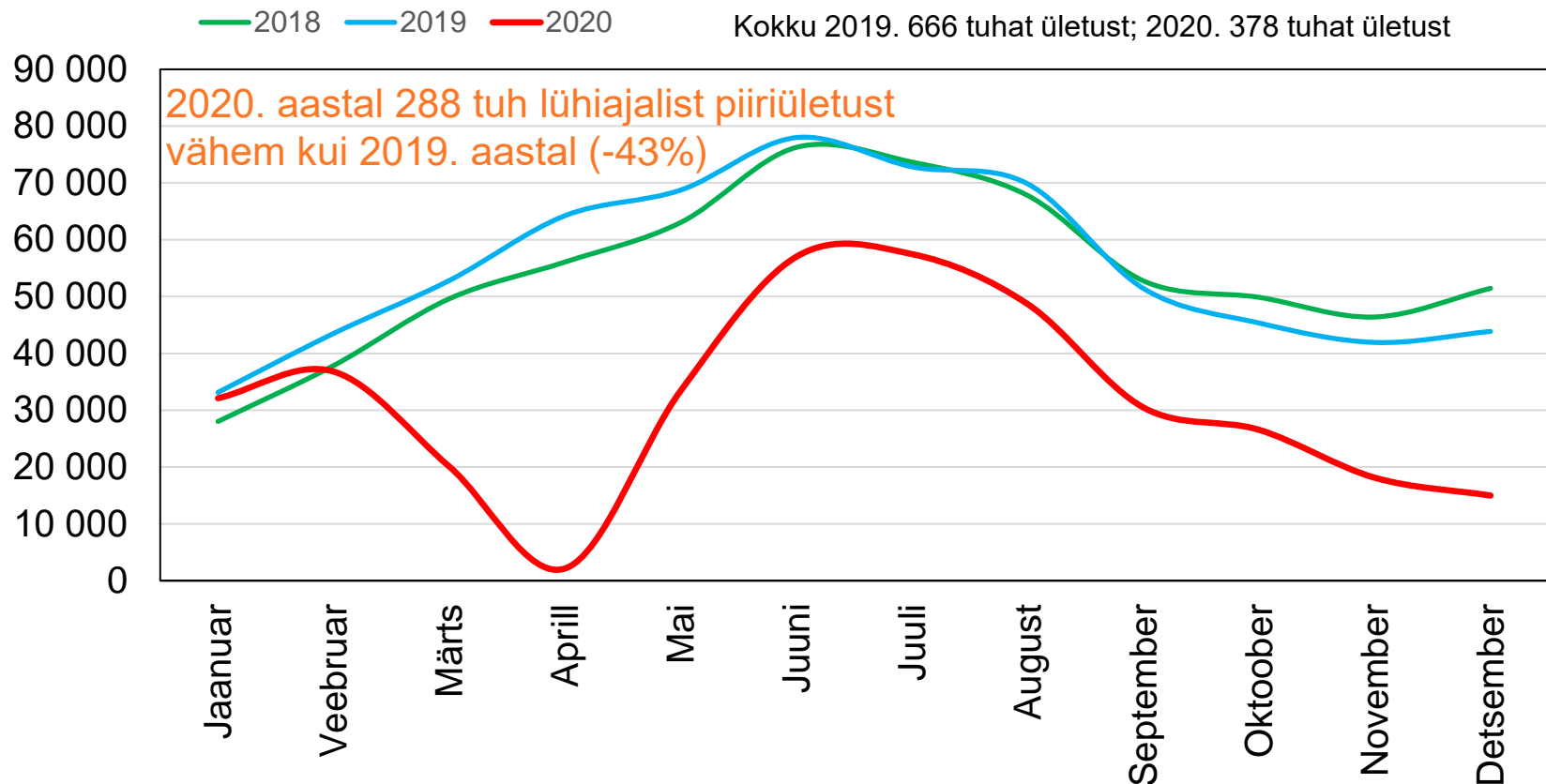

* Eesti aktsiisitulude arvestus on alates 2017. aastast tekkepõhine

Allikas: Rahandusministeerium; Läti Riigieelarve Teenistus

Kell 8-22 lühiajaliselt (15-120 min) Lätis viibinud sõidukite piiriületuste arv 2018-2020

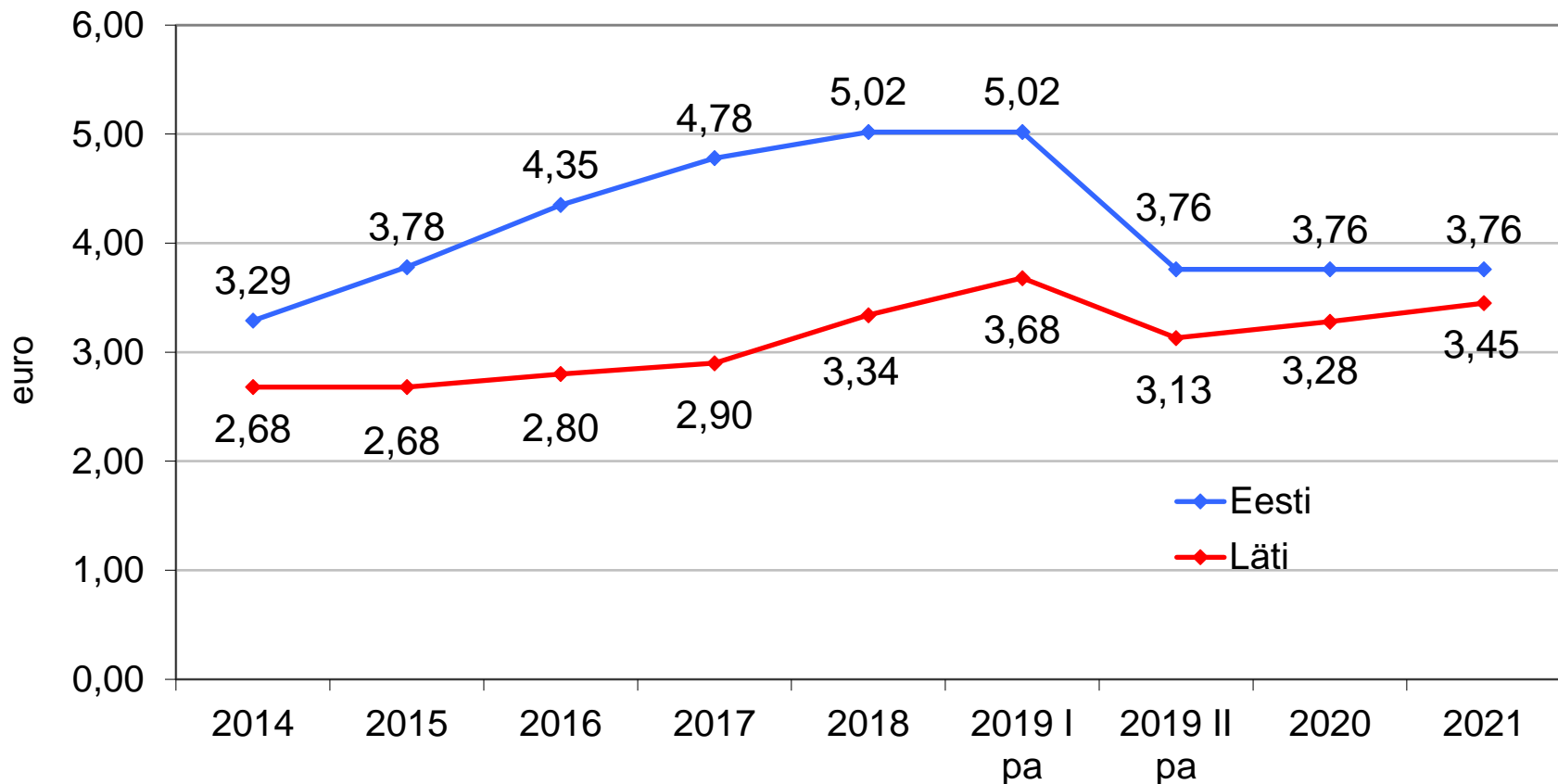
(Ikla, Valga, Murati, Luutsniku ja Vastse-Roosa kaamerate andmed)

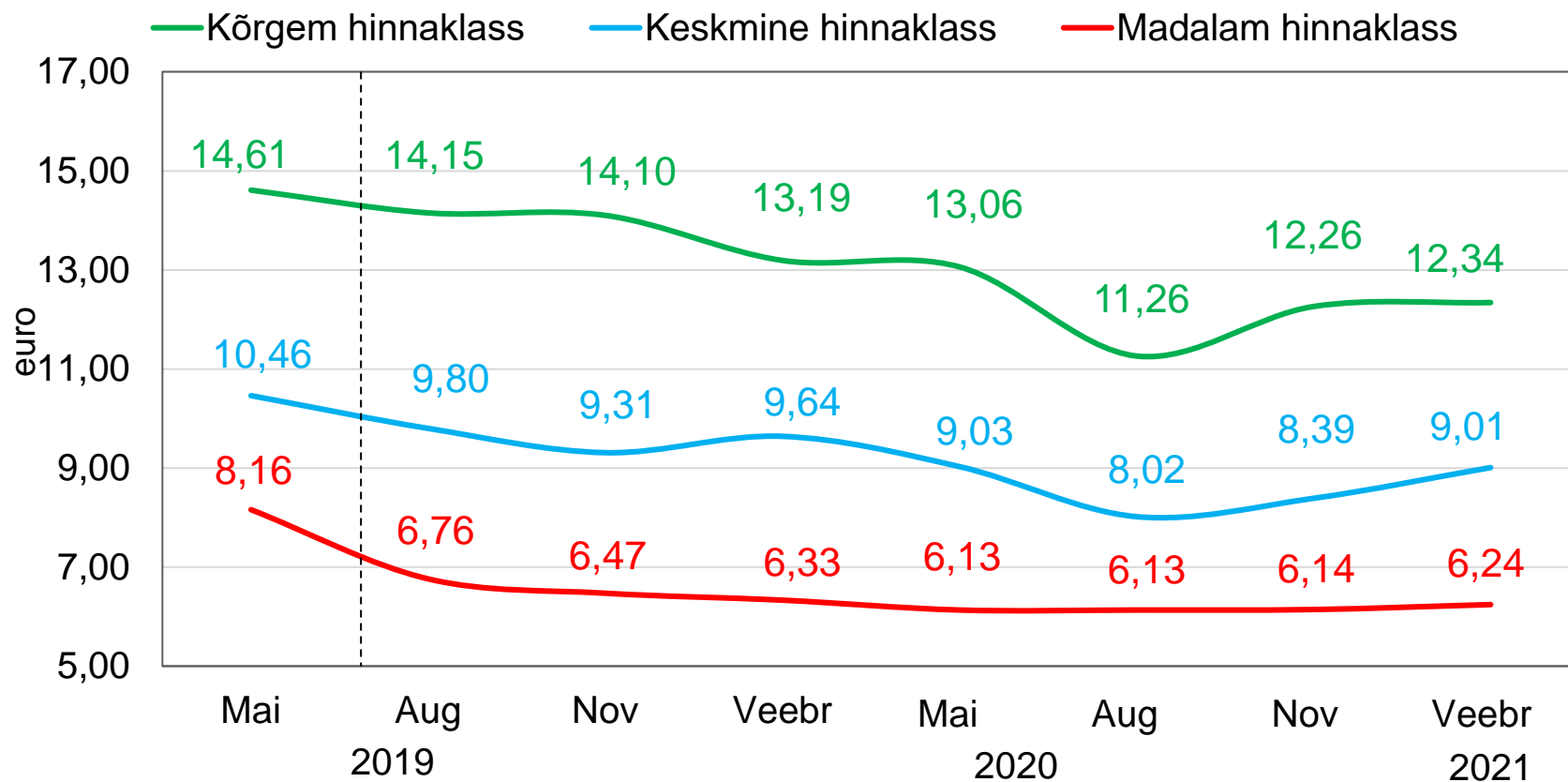
Allikas: Maksu- ja Tolliamet

Alkoholiaktsiis 40% kangusega viin 0,5 liitrisel pudelil Eestis ja Lätis 2014-2021 (eurot)

Kui 2017. aastal oli kange alkoholi aktsiisi erinevus 40% kangusega pooleliitrise pudeli kohta 1,88 euroni, siis 2021.aastal on vahe vaid 0,31 eurot

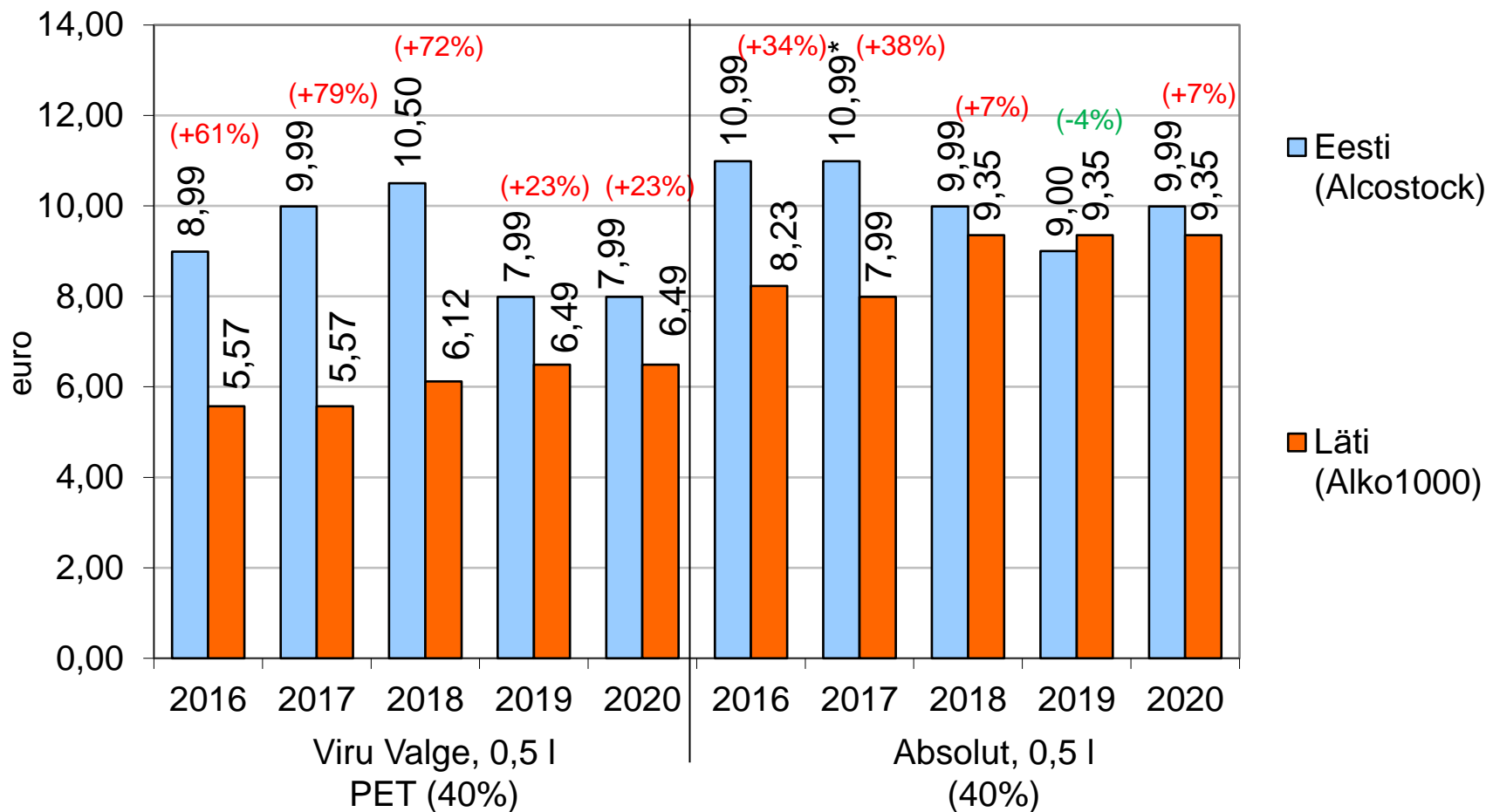

Kodumaiste viinade keskmised jaehinnad Eesti kauplustes* pärast alkoholiaktsiisi langetust 1. juulil 2019 (euro/0,5 liitrit)

* Tallinnas Selver, Rimi, Prisma, Coop; Pärnus Rimi; Viljandis Selver

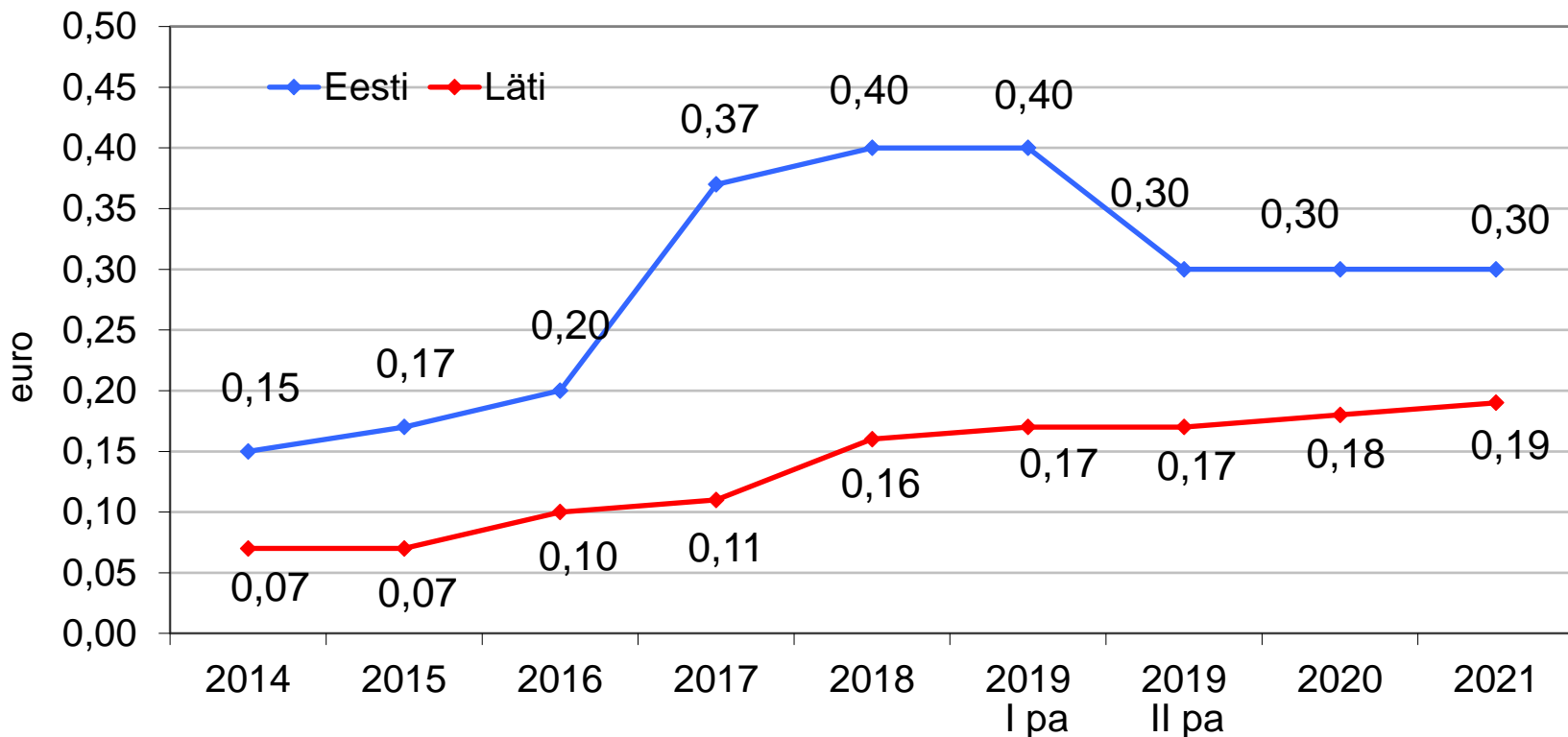
Viina jaehinna võrdlus Eesti ja Läti piiriäärsetes kauplustes 2016 - 2020. aasta novembris (euro/0,5 liitrit, sulgudes Eesti hinnaerinevus Lätiga)

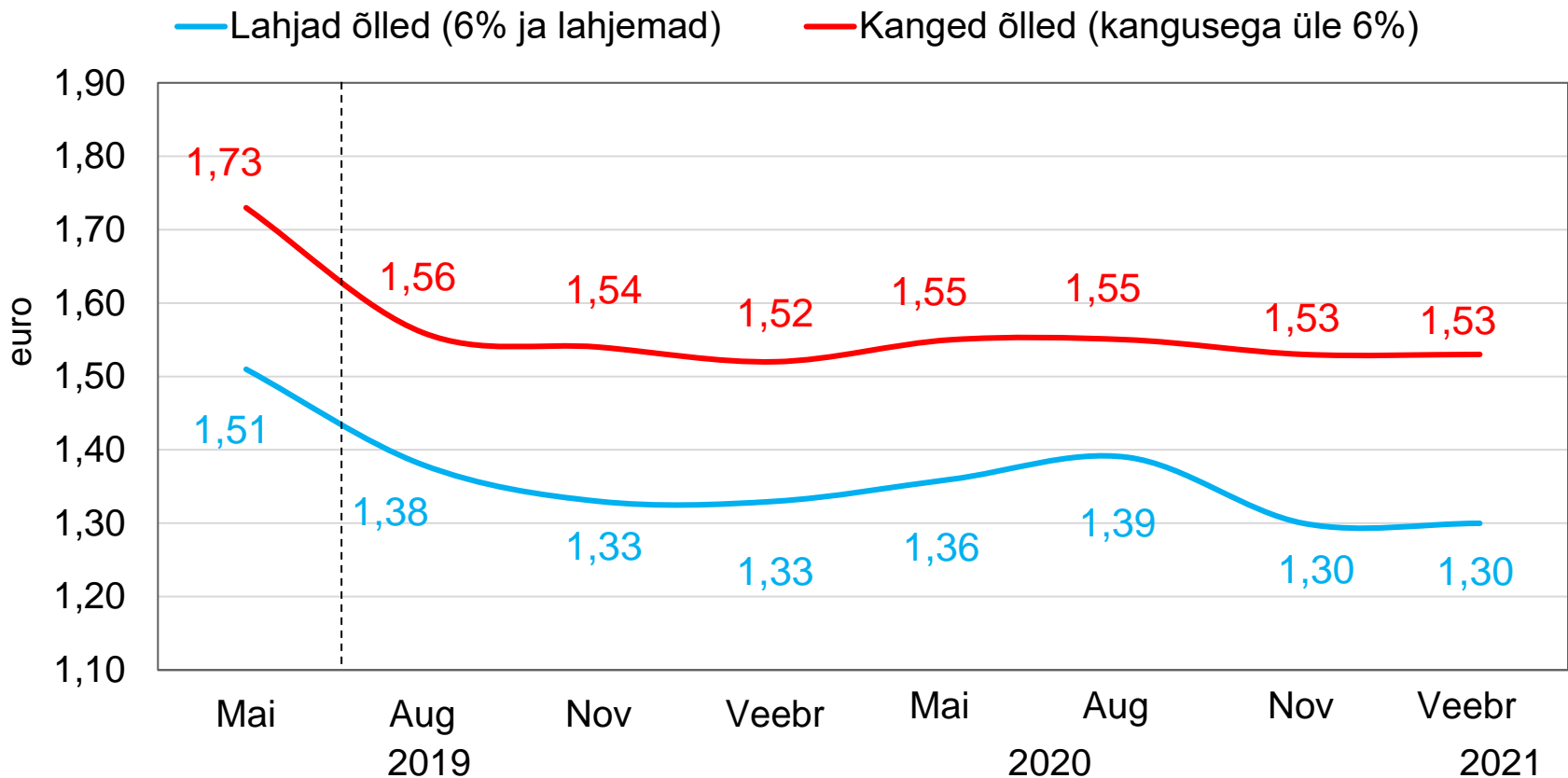
* 2019 novembris oli Absolut vodka Alcostockis müügil liitrisel pudelil

Alkoholiaktsiis 4,7% kangusega õlle 0,5 liitrisel pudelil Eestis ja Lätis 2014-2021 (eurot)

Kui 2018. aastal oli aktsiisi erinevus 4,7% kangusega pooleliitrisel õllepudeli kohta 0,24 eurot, siis 2021. aastal 0,11 eurot. Õllekohvri (24x0,33 l, 4,7%) kohta langes aktsiisi erinevus samal ajal 3,81 eurot 1,70 euroni

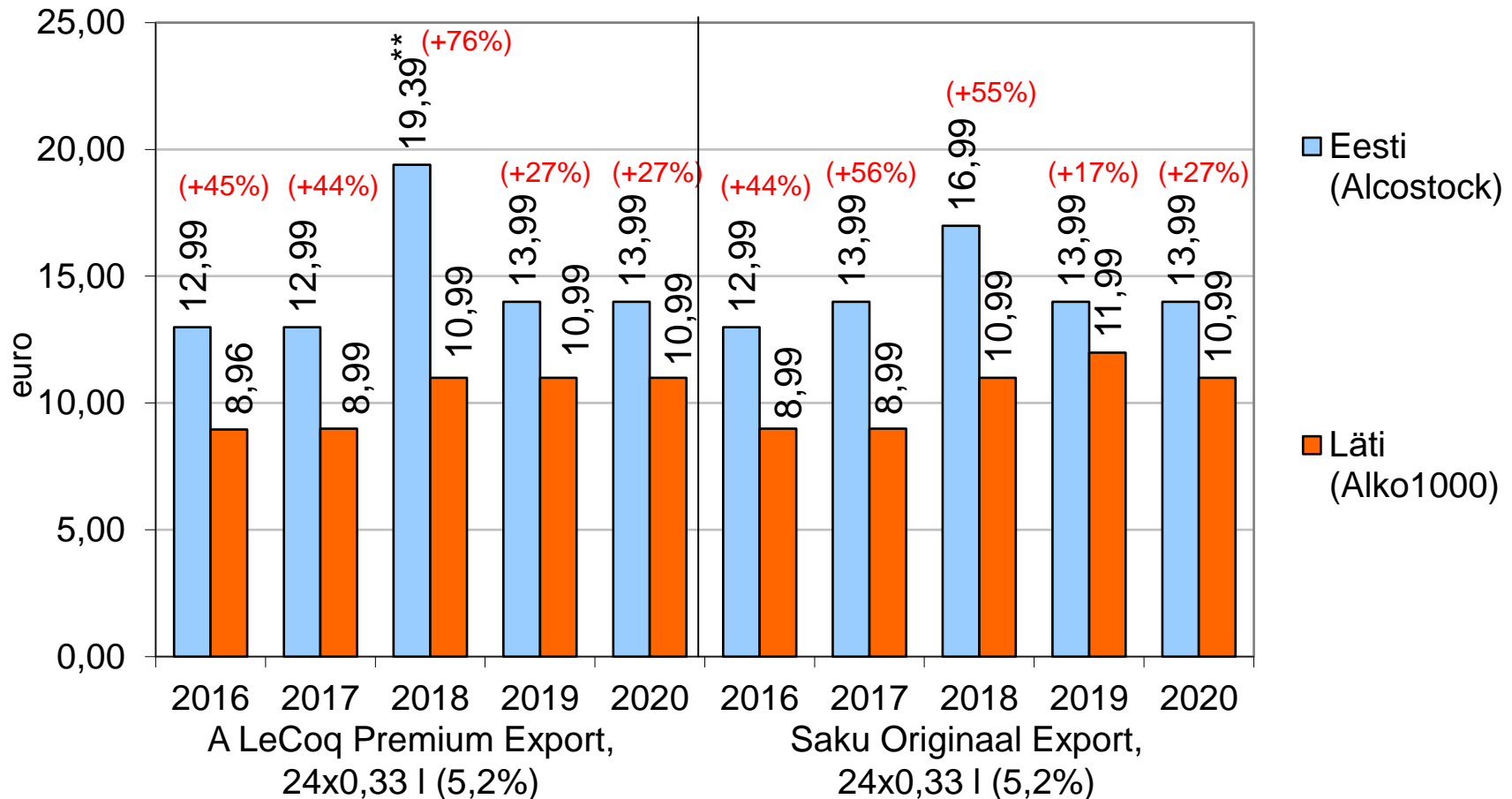

Kodumaiste õlled keskised jaehinnad Eesti kauplustes* pärast alkoholiaktsiisi langetust 1. juulil 2019 (euro/0,5 liitrit, koos taaraga)

* Tallinnas Selver, Rimi, Prisma, Coop; Pärnus Rimi, Viljandis Selver

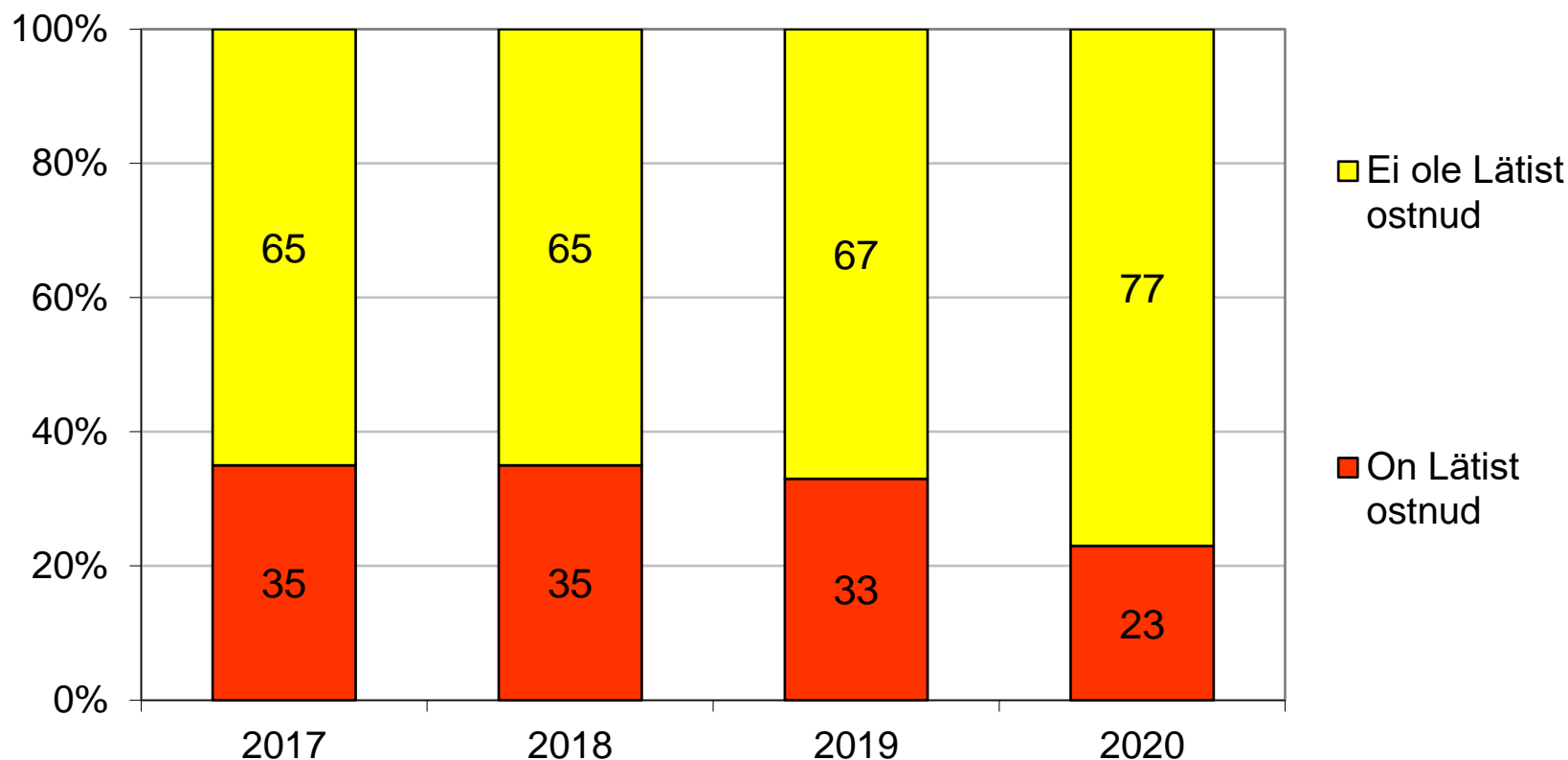
Õllekohvri jaehinna muutused Eesti ja Läti piiriäärsetes kauplustes 2016 - 2020 novembris* euro/0,5 liitrit, sulgudes Eesti hinnaerinevus Lätiga)

* Eesti hinnad ei sisalda panti ** hind Super Alko kaupluses

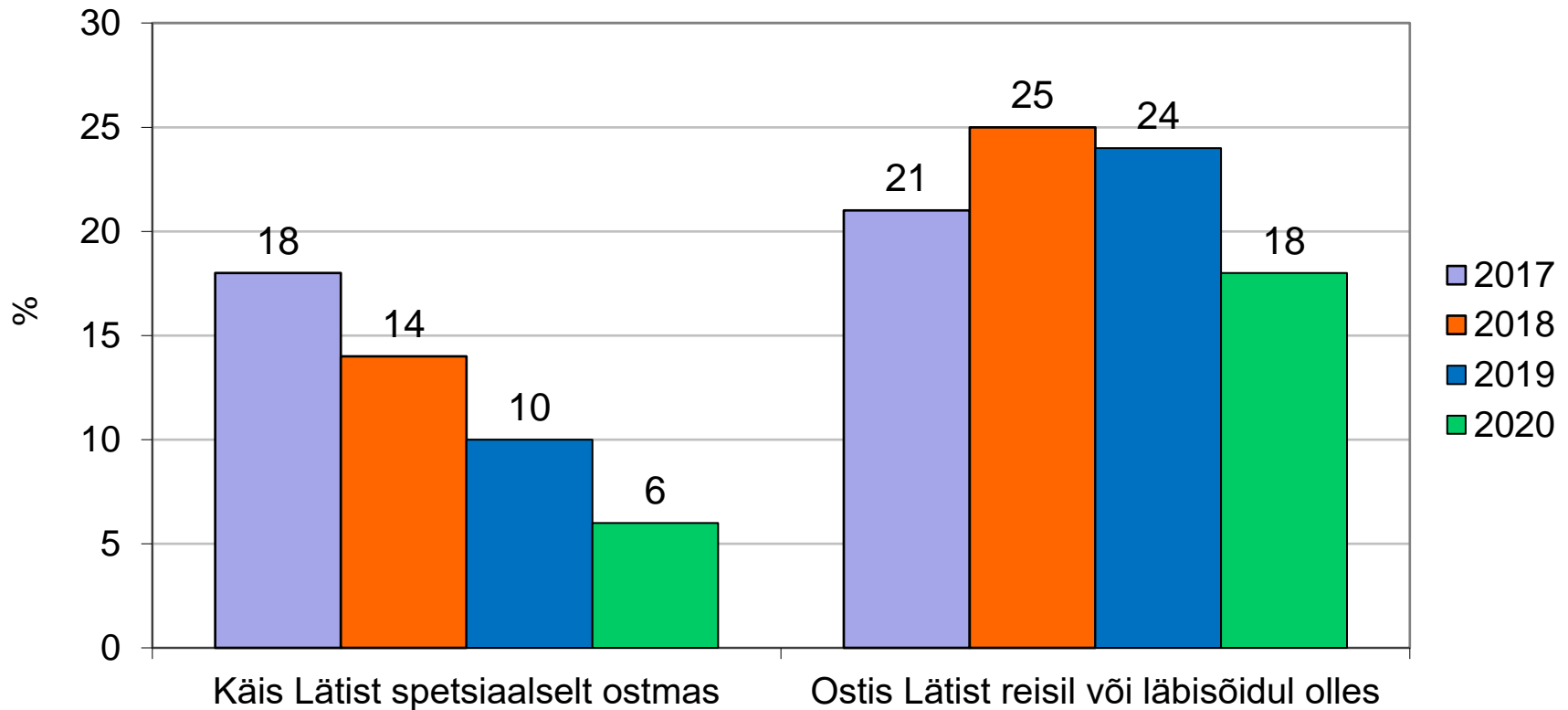
Alkoholsete jookide ostmine Lätist 2017-2020 (% vastanutest)

2020. aastal oli Lätist alkoholi ostnud ligikaudu kolmandiku võrra vähem Eesti täiskasvanud elanikke kui eelnenud aastatel

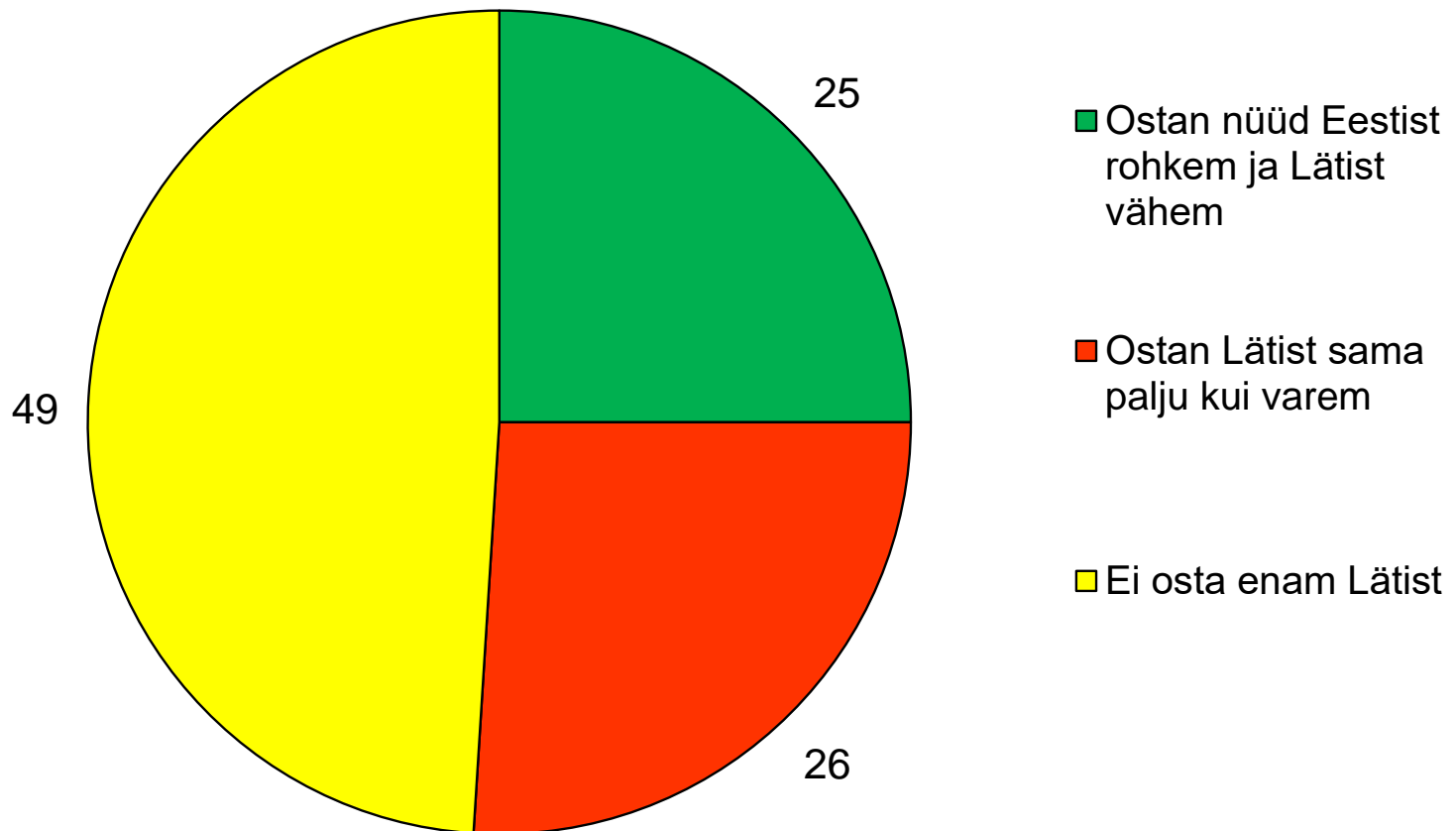

Alkoholsete jookide ostmine ostuviisi järgi 2017-2020 (% vastanutest)

Oluliselt vähenesid nii Lätist spetsiaalselt alkoholi ostmas käinute kui ka Lätis reisil või läbisõidul alkoholi ostnute osakaalud. Spetsiaalselt alkoholi ostmas käijate osakaal on 2017. aastaga võrreldes langenud kolm korda

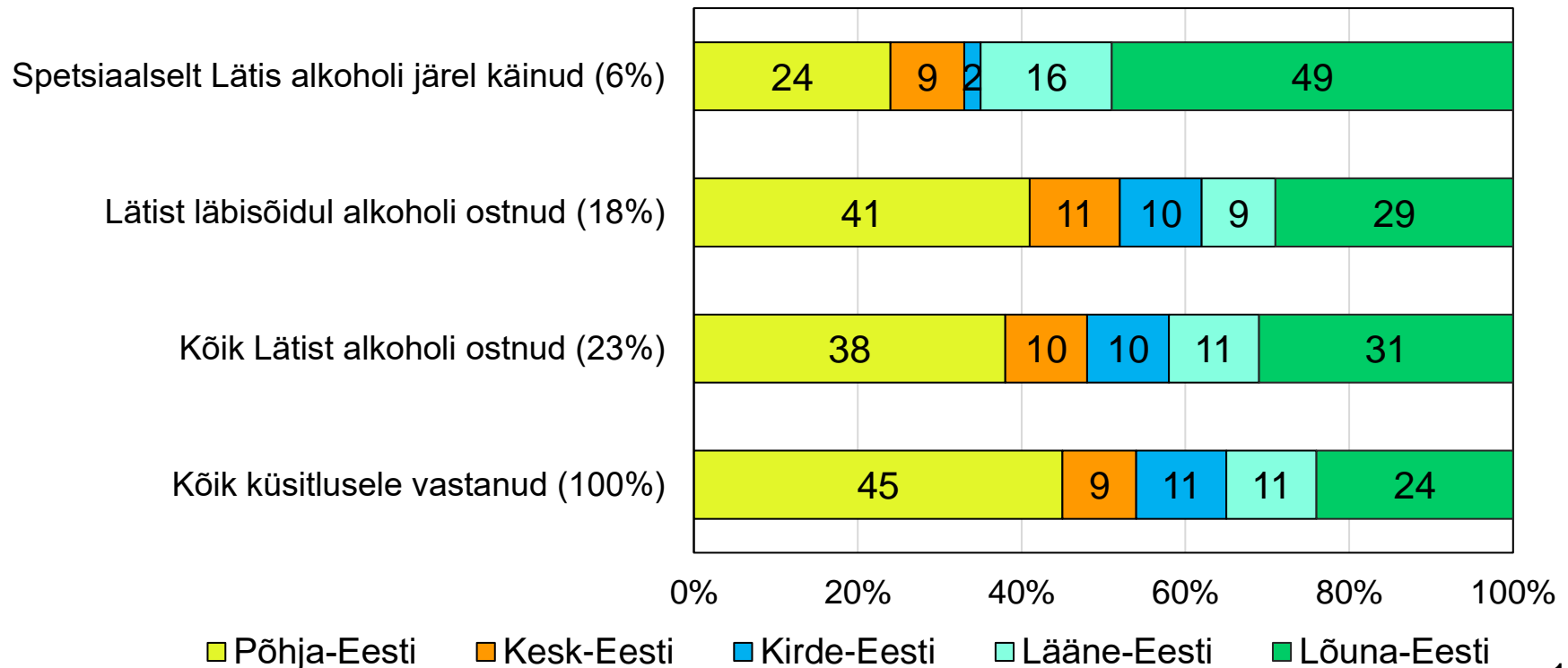

COVID-19 haigusega seotud reisimispiirangute mõju alkoholiosstmisele Lätist (% Lätist 2020. a alkoholi ostnutest)

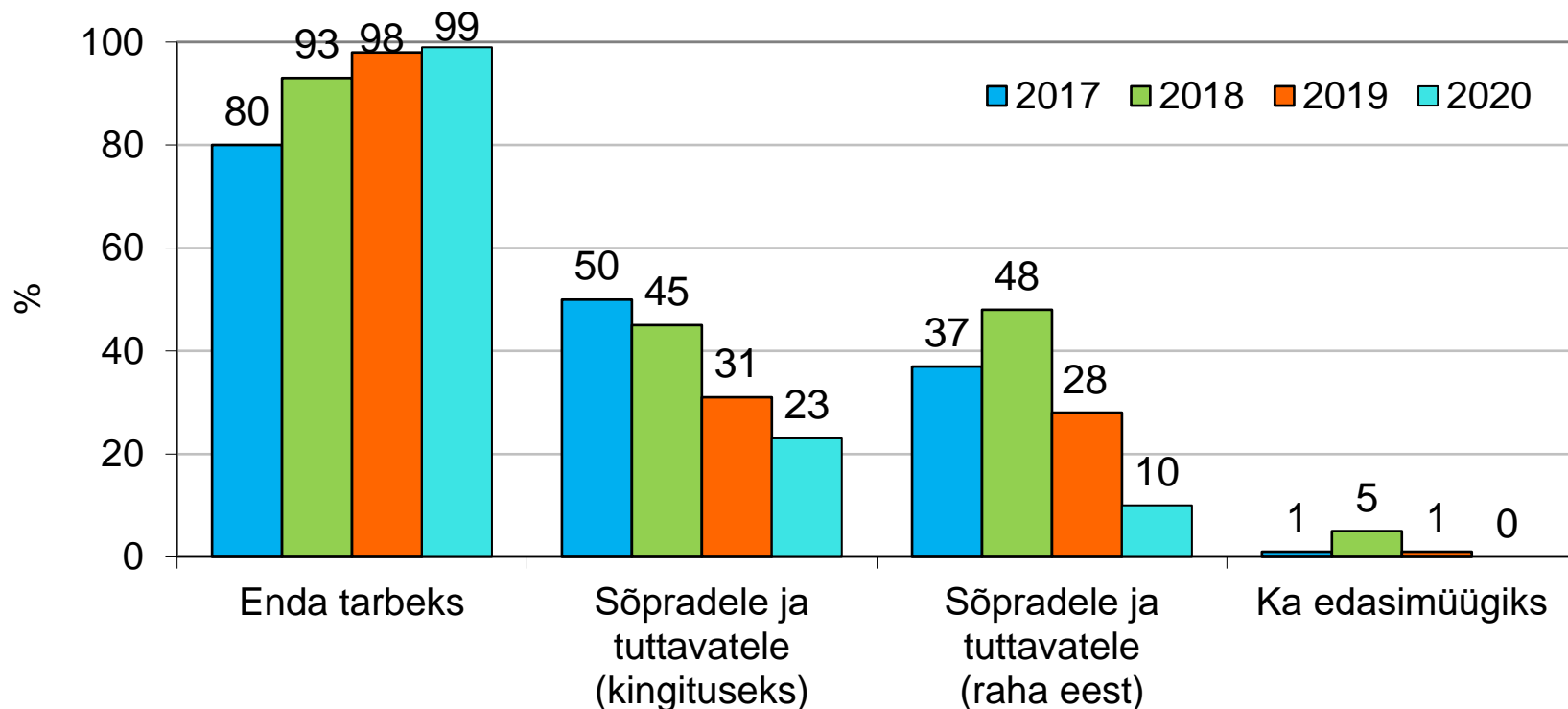
Lätist alkoholsete jookide ostjate jaotus elukoha järgi 2020 (% vastava grupi vastanutest)

Lätist alkoholi ostnutest moodustasid suurima osa Põhja- ja Lõuna-Eesti elanikud (vastavalt 38% ja 31%). Seejuures oli Lätist läbisõidul või reisil olles alkoholi ostnutest suurim Põhja-Eesti elanike osatähtsus (41%), spetsiaalselt Lätis alkoholi ostmas käinute hulgas aga Lõuna-Eesti elanike osatähtsus (49%).

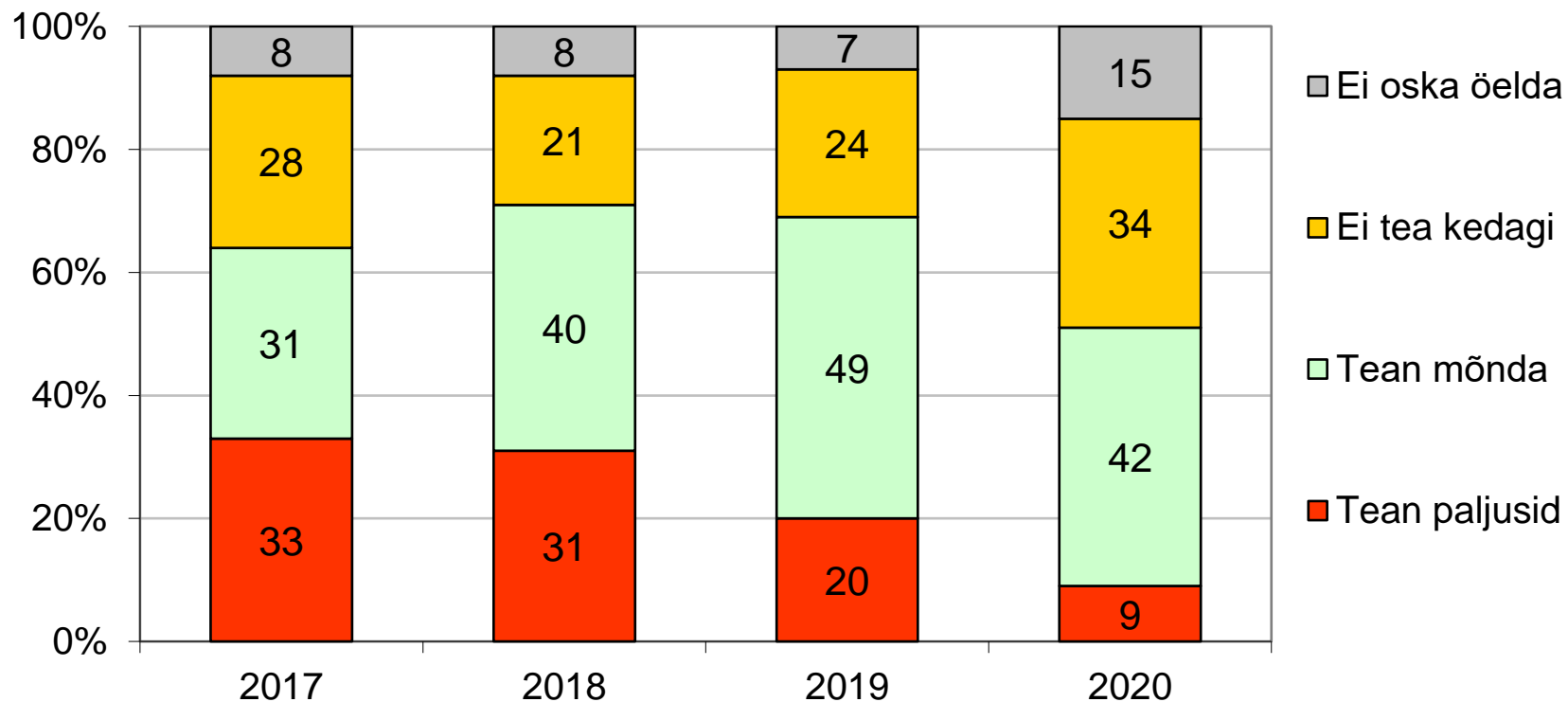
Spetsiaalselt Lätist alkoholi ostnute alkoholiostude eesmärk 2017-2020 (% Lätis spetsiaalselt alkoholi ostmas käinud vastanutest)

Põhiliselt käiakse Lätis alkoholi ostmas endale. Viimastel aastatel on järjest langenud alkoholi kaasatoomine teistele isikutele, seejuures vähenes raha eest alkoholi toonud isikute osakaal ligi kolm korda (28%-lt 10%-le). Alkoholi Lätist kaasaostmist edasimüümise eesmärgil ei kinnitanud mitte ükski küsitluses osalenu.

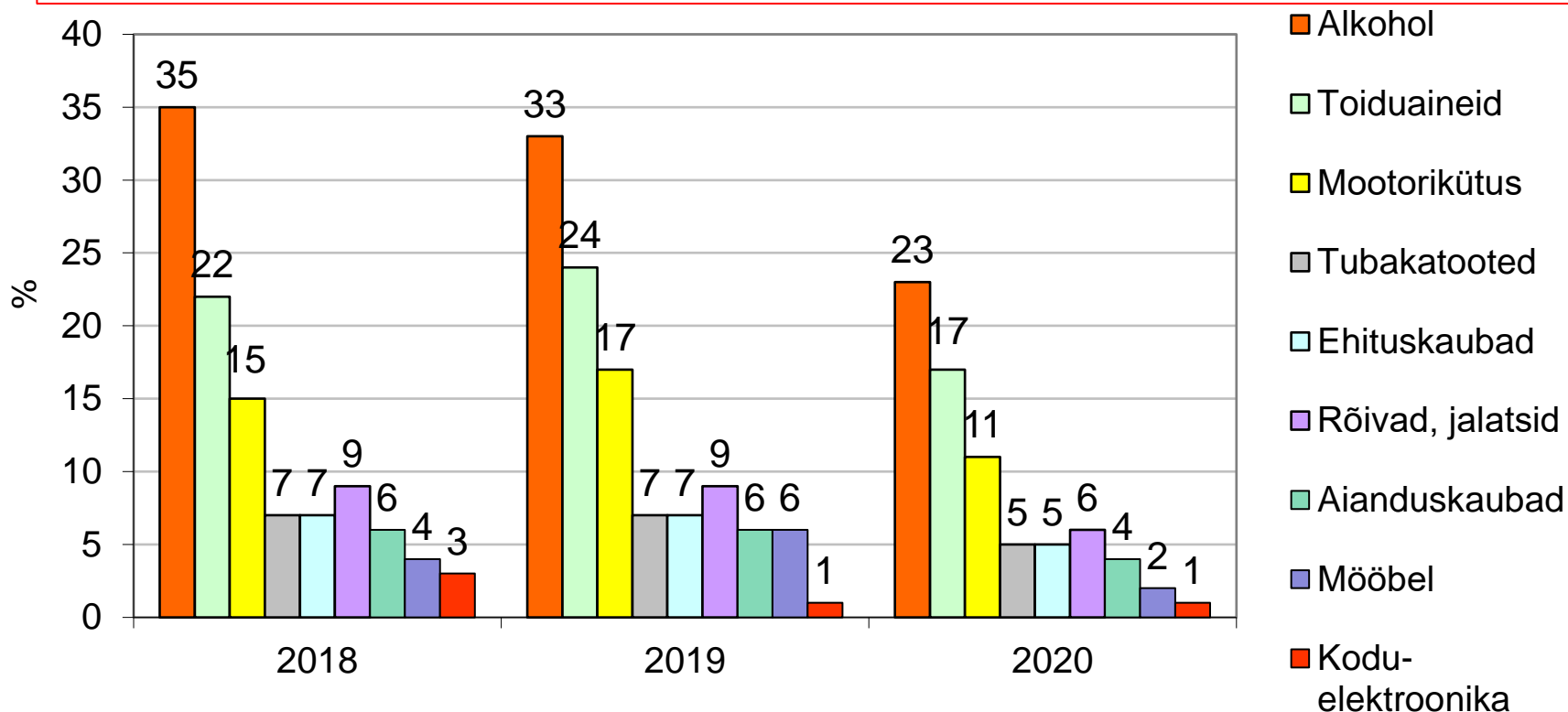
Lätist alkoholi ostmas käinud inimeste teadmine 2017-2020 (% vastanutest)

Lätist alkoholi ostmise marginaliseerumist näitab see, et aina vähem teatakse inimesi, kes on Lätist alkoholi ostmas käinud. Võrreldes eelnenud aastaga oli 2020. aastal oluliselt rohkem neid, kelle tutvusringkonnas ei olnud Lätist alkoholi ostmas käinud inimesi.

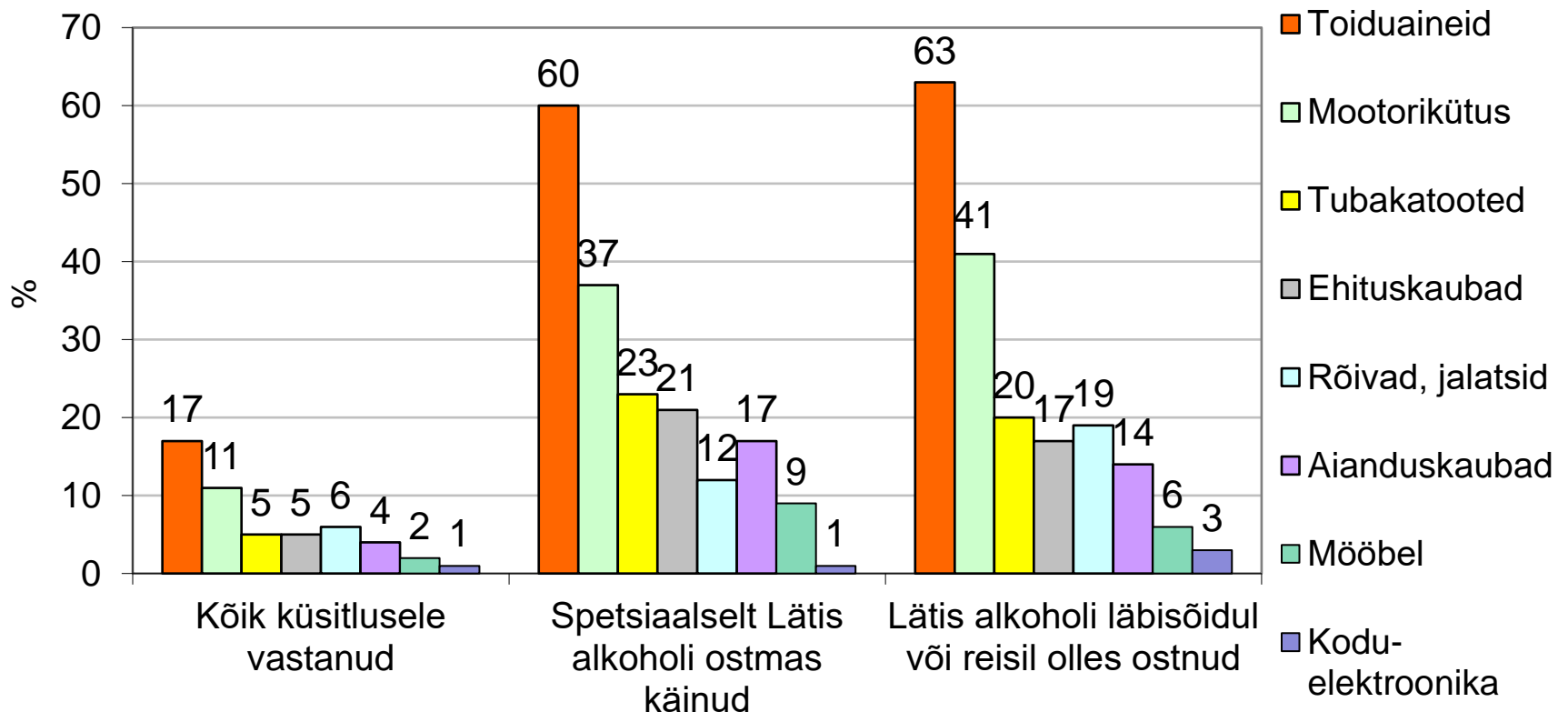
Lätist kaupade kaasaostmine 2018-2020 (% vastanutest)

Lisaks alkoholile on Lätist läbi aastate enim ostetud toidukaupu ja mootorikütuseid. Ostude tippaastaks jäi 2019. aasta, kui toiduaineid oli Lätist ostnud ligikaudu viiendik (24%) ja mootorikütuseid 17% Eesti elanikest. 2020. aastal Lätist ostmine tulenevalt pandeemiast oluliselt langes.

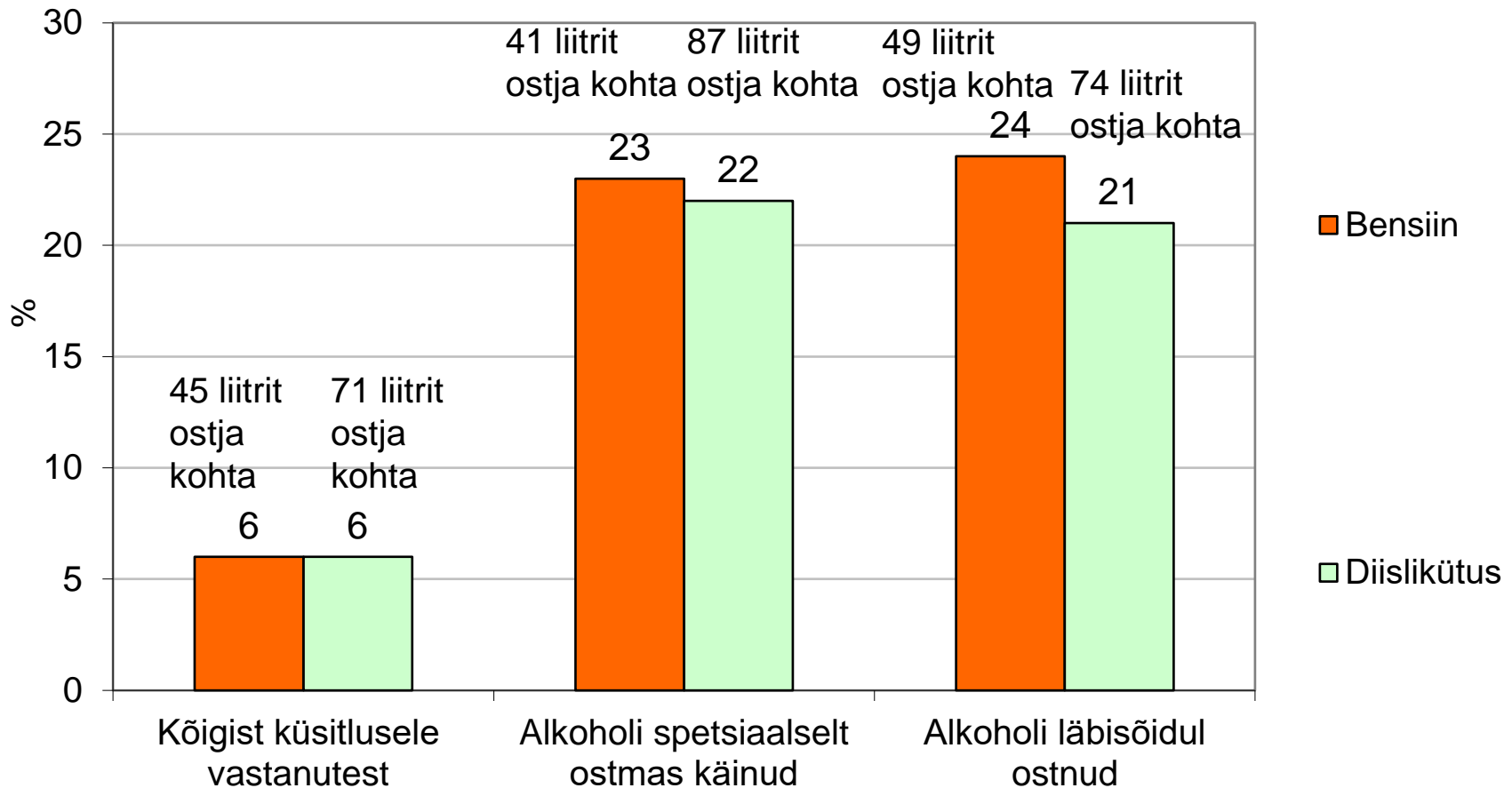

Kaupade kaasaostmine Lätist alkoholi ostes 2020. aastal (% vastava grupi vastanutest)

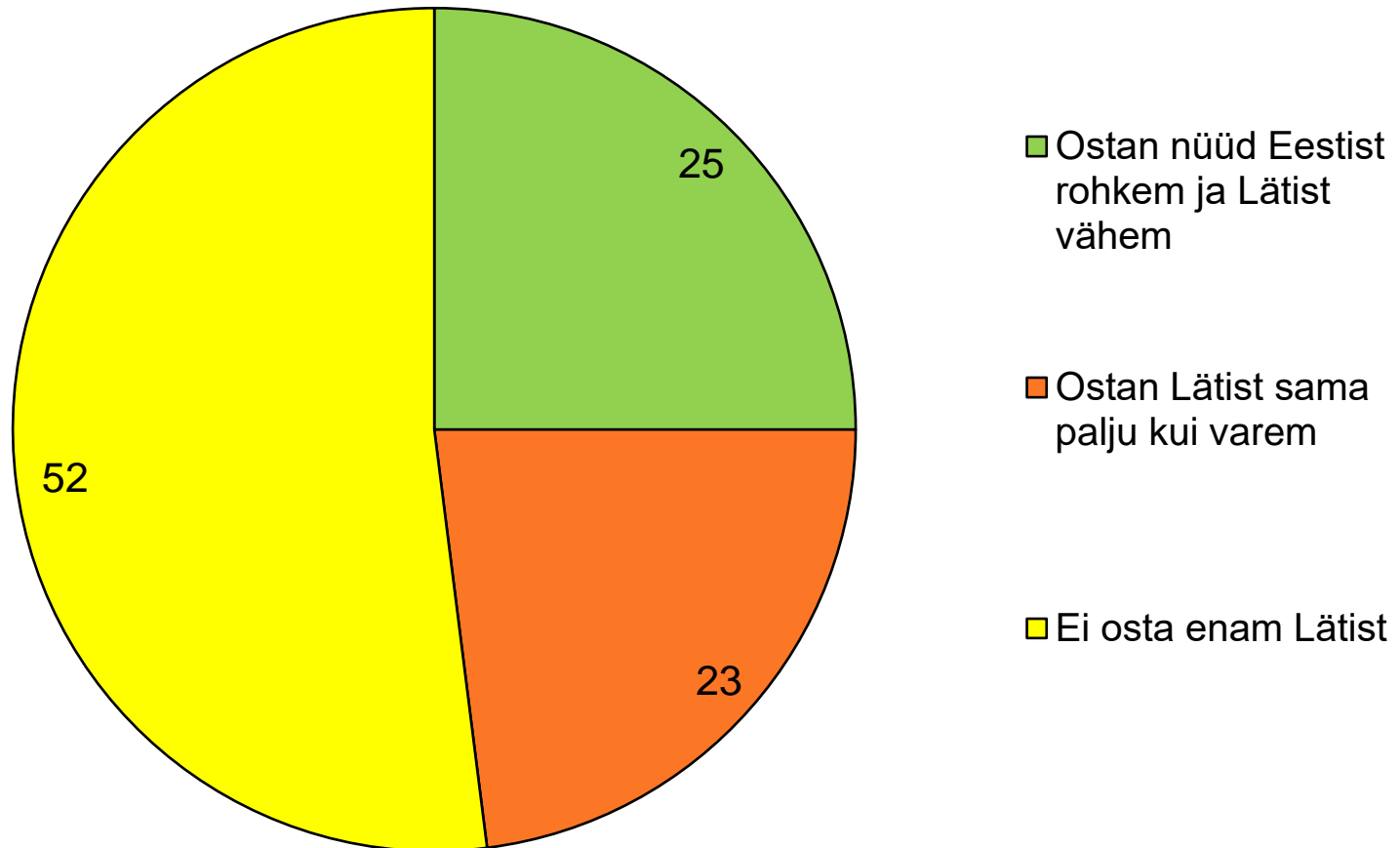
Lätist ostsid inimesed kõige sagedamini kaasa toiduaineid ja mootorikütust

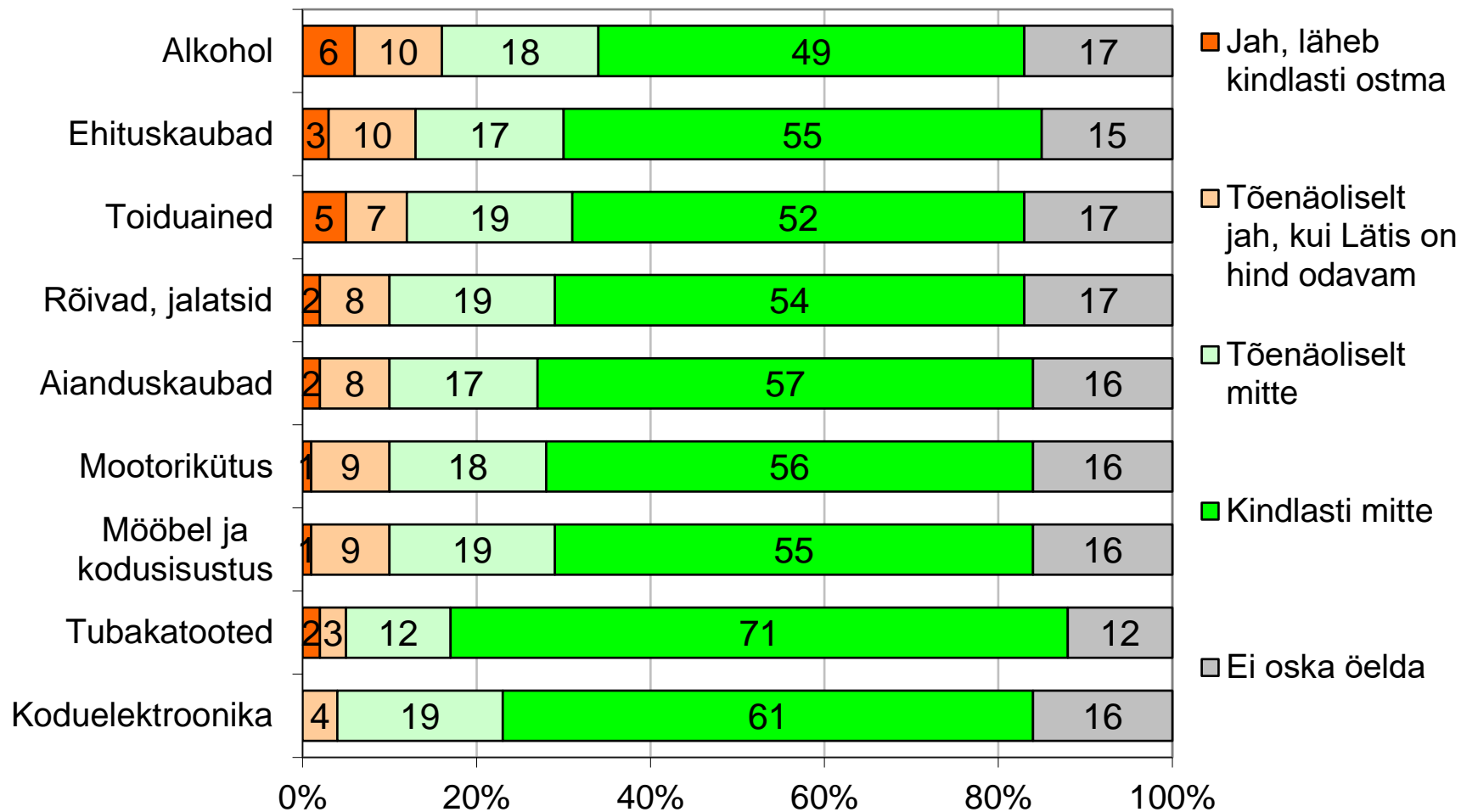
Lätist mootorikütuse ostmine ja ühe reisi keskmised ostukogused 2020. aastal (% vastava grupi vastanutest)

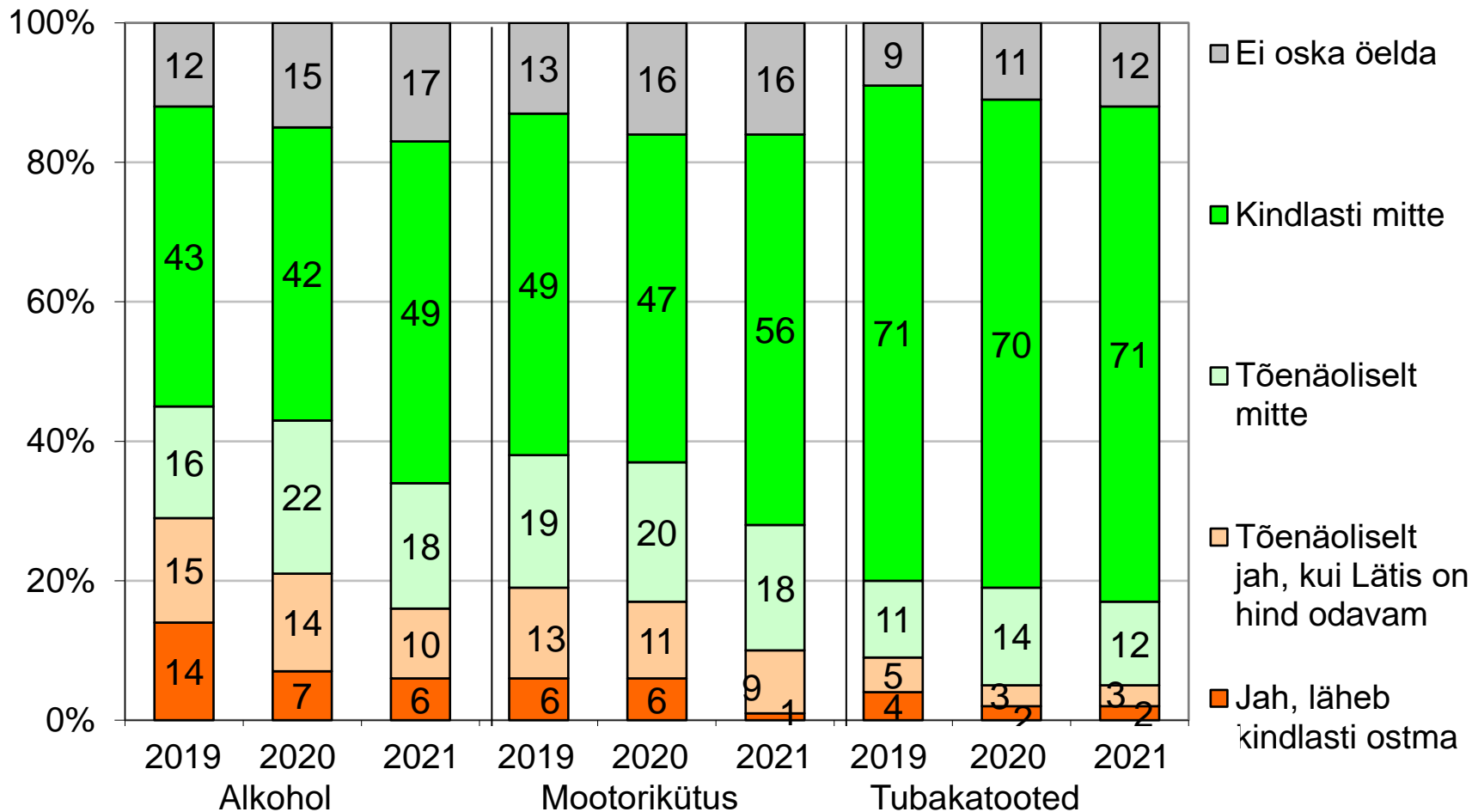
Eesti diislikütuse aktsiisi langetamise mõju diislikütuse ostmisele Lätist (% Lätis käinud vastanutest)

Lätist kaupade ostmise plaanid 2021. aastal (% vastanutest)

Millised olid Lätist aktsiisikaupade ostmise kavatsused 2019., 2020. ja 2021. aastaks* (% vastanutest)

*Küsitud eelneval aastal

Lätis alkoholi spetsiaalselt ostmas käinute profiil

mehed

suurema alkoholi
tarbimisega

eestlased

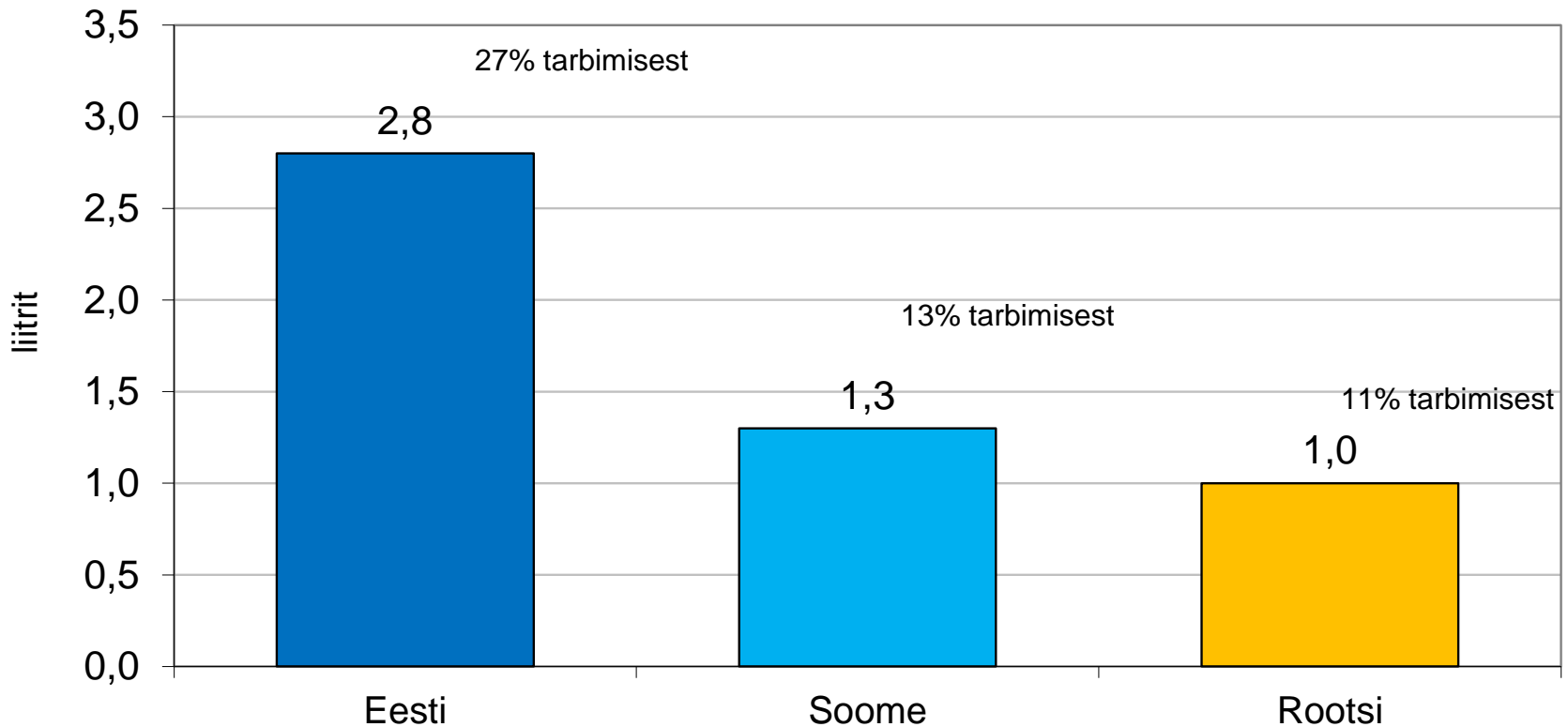
30 - 64-aastased

Lätist alkoholi ostja

elukoht Lõuna-Eestis

kõrgema sissetulekuga

Eesti, Soome ja Rootsi elanike välisreisidelt kaasa toodud alkohoolsete jookide kogused 2019.a (100% alkoholis, liitrit täiskasvanud (15+) elaniku kohta)

Allikas: EKI, THL, CAN

- Eestis langenud alkohoolsete jookide hinnatase ja hinnaerinevuse vähenemine Lätiga on vähendanud elanike motivatsiooni piiri tagant alkoholi ostmas käia ning 2020. aasta kohta tehtud küsitlus näitas jätkuvat piirikaubanduses langustrendi.
- Lätist alkoholi ostnud inimeste osakaal langes 33%-lt 23%-le ja oluliselt vähenes nii Lätist spetsiaalselt alkoholi ostmas käimine kui ka sealt alkoholi ostmine reisil või läbisõidul olles (vastavalt 10%→6% ja 24%→18% küsitletutest). Võrreldes 2017.aastaga on spetsiaalselt alkoholi ostmas käinute osakaal vastanutest langenud kolm korda.
- 2020. aasta kevadel alanud koroonapandeemia ja sellega kaasnenud piirangud on piirikaubandust veelgi pärssinud.
- Aktiivseim ostuperiood oli suvel, kui inimesed rohkem reisisid. Seda näitab ka asjaolu, et pikemas vaates on reisidel alkoholi ostnute osakaal vähenenud aeglasemalt kui spetsiaalselt alkoholi ostmas käinutel.

- Viimastel aastatel on järjest vähenenud alkohoolsete jookide Lätist kaasatoomine sõpradele-tuttavatele nii kingitusena kui ka raha eest. Spetsiaalselt Lätis alkoholi ostmas käinutest 23% tõi 2020. aastal alkohoolseid jooke kaasa kingituseks ja 10% raha eest (ostutellimuse täitmiseks).
- Kõige sagedamini tõi alkoholi ostnud elanikud Lätist kaasa veel toidukaupu (62%) ja mootorikütust (41%). Kui toidukaupu ostsid inimesed sama palju kui aasta varemgi, siis mootorikütuseid ostnute osakaal jäi eelnenud aastaga võrreldes madalamaks.
- 2021. aastal plaanib kindlasti või tõenäoliselt Lähti alkoholi ostma minna 16%, ehituskaupu 13%, toiduaineid 12%, mootorikütuseid 10% ja tubakatooteid 5% vastanutest. Alkoholi piirikaubanduse vähenemine on toonud kaasa ka teiste kaupade ostmise vähenemise.